

## مقاله پژوهشی: مؤلفه‌های اشراف اطلاعاتی در شبکه‌های اجتماعی مجازی با تأکید

### بر امنیت خانواده (مطالعه موردی: تهران ۱۳۹۷)

[20.1001.1.33292538.1400.11.42.6.6](https://doi.org/10.1001.1.33292538.1400.11.42.6.6)

مهدی شیرمحمدی<sup>۱</sup>، احمد بخشایشی اردستانی<sup>۲</sup>، سید علی مرتضویان فارسانی<sup>۳</sup>

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۲۴

#### چکیده

**زمینه و هدف:** اشراف اطلاعاتی به‌عنوان یک نیاز اساسی و اولیه امنیت پایدار مطرح است. سازمان‌های اطلاعاتی جهت برقراری امنیت در انجام وظایف و مأموریت‌های خود نیازمند اطلاعات بوده و این امر مستلزم اشرافیت اطلاعاتی در حوزه فعالیت آن‌ها است. امروزه تغییرات در همه عرصه‌ها از جمله امنیت با وجود فضای مجازی با آهنگی پرشتاب رخ می‌دهند و در این راستا خانواده و نقش آن به‌عنوان رکن اصلی سازنده‌ی فرد و شخصیت اجتماعی افراد از نقش ویژه‌ای برخوردار است؛ چراکه امنیت خانواده منجر به افزایش امنیت در جامعه می‌گردد.

**روش:** این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی-تحلیلی است که به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل خانواده‌های تهرانی به تعداد ۱۰۰ نفر خانواده است که بر اساس روش طبقه‌ای و با استفاده از فرمول کوکران انتخاب شدند. داده‌ها بر اساس پرسشنامه محقق ساخته طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای ۱۷ سؤالی که روایی آن به‌صورت صوری انجام و پایایی آن به‌وسیله ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۶ به دست آمد، جمع‌آوری شد. داده‌های پژوهش با استفاده از آزمون فریدمن و با استفاده از نرم‌افزار Spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

**یافته‌ها:** تحقیق نشان می‌دهد در محیط خارجی، فرصت‌ها و تهدیدها از نظر اولویت برابر هستند و در محیط داخلی قوت‌ها تقریباً دو برابر ضعف‌ها می‌باشند با توجه به نظر خبرگان در این تحقیق، مؤلفه «فرهنگ‌سازی عمومی» نسبت به سایر مؤلفه‌های فضای مجازی و اشراف اطلاعاتی از ارزش بیشتری برخوردار است.

**نتیجه‌گیری:** نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که فرهنگ‌سازی عمومی، افزایش تعامل مردم و سازمان‌های اطلاعاتی، تربیت و آموزش نیروهای متخصص و توانمند، اشراف اطلاعاتی در خانواده و آموزش خانواده‌ها، همکاری آنان با پلیس، تجهیزات زیرساختی و ارتقای سیستم‌ها، همکاری سازمان‌های اطلاعاتی با مقامات قضایی، تجهیزات مدرن، علم و آگاهی از علوم رایانه‌ای توسط کارآگاهان سایبری بر اشراف اطلاعاتی در فضای مجازی و امنیت خانواده تأثیر دارد.

۱. گروه علوم سیاسی و مسائل ایران واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

[aquoxyeux@yahoo.com](mailto:aquoxyeux@yahoo.com)

۲. گروه علوم سیاسی و مسائل ایران واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران [aquoxyeux@yahoo.com](mailto:aquoxyeux@yahoo.com)

۳. گروه علوم سیاسی - اندیشه سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران [aquoxyeux@yahoo.com](mailto:aquoxyeux@yahoo.com)

کلیدواژه‌ها: اشراف، اطلاعات، امنیت، خانواده، فضای مجازی

## مقدمه و طرح مسئله

ورود فناوری‌های ارتباطی، دگرگونی بنیادینی را در ساختار مناسبات و ارتباطات انسانی ایجاد کرده است. پیامد این امر شکل‌گیری نوع جدیدی از تعاملات انسانی است که ضمن تمایز از الگوهای ارتباطی مرسوم در رسانه‌های ارتباط جمعی، عملاً فرصت‌های نوینی را در جهت تجلی خود و هویت، به وجود آورده است. شبکه‌های اجتماعی مجازی<sup>۱</sup> به لحاظ عمومیت یافتن در میان کاربران و با گستره وسیع جغرافیایی در درون مرزهای ملی، تبدیل شدن به یک ارتباط خصوصی و شخصی و فارغ بودن از هر نوع کنترل از سوی مراجع قدرت، به وسیله‌ای بی‌بدیل در عرصه ارتباطات تبدیل شده‌اند و زمینه‌های تأثیرگذاری خارج از کنترل دولت‌ها و نهادهای قدرت را در جوامع به وجود آورده‌اند (معمار، ۱۳۹۴: ۱۵۶).

فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی مجازی، دنیای وسیع و پیچیده‌ای است که گروه‌ها و افراد مختلف با گرایش‌ها، باورها و اعتقادات گوناگون در آن زندگی می‌کنند. واژه «زندگی» در این فضا به اشتباه به کار نرفته است؛ زیرا این دنیا همراه و همگام با دنیای واقعی و گاهی بیشتر بر وجود آدمی و باورهایش اثر می‌گذارد. از خصوصیات بارز این فضا چندمکانی و بی‌زمانی است. از بین رفتن فاصله مکانی و افزایش بی‌سابقه روابط آزاد، نامحدود و خارج از چارچوب و ضوابط انسان‌ها برای مبادله و مرادده با یکدیگر فرایند هویت‌یابی جمعی افراد را دگرگون کرده است. یکی از اهداف آموزش عالی تربیت دانش‌آموختگانی است که با استفاده از شیوه‌های مختلف تفکر به فعالیت علمی بپردازند امروزه خانواده ایرانی در سبد فرهنگی خود مواجه با شبکه‌های ماهواره‌ای، فضاهای مجازی، رسانه‌های مدرن و ... است که هرکدام به‌نوبه خود بخشی از فرایند تأثیرگذاری در خانواده را هدف گرفته‌اند. (شکریگی، ۱۳۹۱: ۸۴). بعضی از شبکه‌های ماهواره‌ای که به‌طور تخصصی تمام تمرکز خود را بر مقوله خانواده نهاده‌اند و پیام مشترک برنامه‌های این شبکه‌ها عبارت‌اند از: «ترویج خانواده‌های بی‌سامان و لجام‌گسیخته در مقابل ساختار

خانواده، عادی‌سازی خیانت همسران به یکدیگر، عادی جلوه دادن روابط جنسی دختر و پسر پیش از ازدواج، ترویج فرهنگ هم‌باشی به جای ازدواج و عادی جلوه دادن سقط‌جنین برای دختران» (همان، ۸۵). اهمیت بحران‌زایی فضای سایبر به‌خصوص در خاستگاه این شبکه جهانی منجر به هشدار، جریمه و بازداشت برای برپاکندگان پایگاه‌های مخرب و فسادانگیز تدابیری است که کشورهای مختلف جهان برای مقابله با آثار سوء اینترنت اتخاذ کرده‌اند. این مهم باعث گردیده است تا نقش سازمان‌های اطلاعاتی در خانواده‌های تهرانی برای مقابله با پیامدهای منفی این گستره عظیم مورد توجه قرار گیرد. پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سؤال است که: مؤلفه‌های اشراف اطلاعاتی در فضای مجازی در راستای حفظ و ارتقای امنیت خانواده کدام‌اند؟

جامعه‌شناسان امن بودن فضای خانه و خانواده را در رشد فرزندان، استحکام و پایداری خانواده را مهم می‌دانند و یکی از دلایل وجود مشکلات در جامعه را به خطر افتادن بنیان خانواده‌ها می‌دانند به نظر می‌رسد رسانه‌های نوین بسترهایی شتابنده هستند که رخدادهای اجتماعی در آن‌ها شتاب می‌گیرند؛ اما آنچه که مبرهن است سرویس‌هایی است که فضای مجازی در اختیار کاربران قرار می‌دهد که این سرویس‌ها و امکانات مجازی عاملی برای اخلال در امنیت خانواده‌ها شده است و این امر اهمیت بررسی بسترسازی برای تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران در سطوح راهبردی فرهنگی به‌منظور ارتقای امنیت خانواده را در این حوزه دوچندان می‌نماید و از طرفی ضرورت انجام این پژوهش لازم است؛ زیرا عدم انجام این پژوهش مضراتی از قبیل ایجاد غفلت راهبردی در حوزه توجه به امنیت خانواده و ارتقای آسیب‌پذیری کانون خانواده بر اساس عدم کنترل هجمه تهدیدات خارجی در فضای سایبری به دنبال خواهد داشت. امروزه فضای مجازی در مواردی مانع حضور فیزیکی انسان‌ها در محیط‌های مختلف می‌شود و به نوعی در وقت و هزینه صرفه‌جویی می‌کند، اما متأسفانه در کنار فواید و مزیت‌های زیاد این فناوری که مهم‌ترین آن دسترسی سریع و آسان به داده‌ها است، تخریب و نابودی آهسته و بدون سروصدای فضای اینترنت آثار جبران‌ناپذیری را به همراه می‌آورد که تا سال‌ها جامعه و خانواده را تحت‌الشعاع خود قرار

می‌دهد. تشخیص ضرر و زیان‌های خانواده و به تبع آن آثار مخرب آن در جامعه که خانواده‌ها مهم‌ترین عناصر تشکیل‌دهنده آن هستند به راحتی امکان‌پذیر نیست. در همین راستا ضرورت اشراف اطلاعاتی در فضای مجازی جهت حفظ امنیت خانواده مطرح می‌گردد.

امروزه، شبکه‌های اجتماعی مجازی با نفوذ در حریم خلوت و خصوصی مردم، تبدیل به فرمانروای اجتماعی و فرهنگی شده تا فرهنگ و ارزش‌های جامعه غربی را به تدریج و بدون مقاومت جایگزین دغدغه و هویت کاربران خود کند. این سیستم‌های پیام‌رسان، امروزه بیش از پیش جایگاه ویژه‌ای را نزد خانواده‌های ایرانی پیدا کرده است. ظهور فناوری‌های نوین سیستم‌های پیام‌رسان، بسیاری از کارکردهای خانواده را دچار اختلال کرده است. ظهور سیستم‌های پیام‌رسان خود منشأ بروز دگرگونی‌های عمیق و اساسی در نوع روابط و ارزش‌های خانوادگی گردیده است. بسیاری از این تحولات و دگرگونی‌ها از بیرون بر خانواده تحمیل می‌شود. در این تحقیق فرضیه اصلی که به دنبال آن هستیم، اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان‌های اطلاعاتی در ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی در خانواده ایرانی تأثیرگذار است و فرضیه‌های فرعی تحقیق عبارت‌اند از:

۱. روند تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم در اجرای افزایش رصد اطلاعاتی شبکه‌های اجتماعی برای ارتقای امنیت خانواده ایرانی تأثیرگذار است.

۲. میزان توانمندی علمی و آموزش، مهارت و تخصص نیروهای سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم در اجرای افزایش رصد اطلاعاتی شبکه‌های اجتماعی برای ارتقای امنیت خانواده ایرانی تأثیرگذار است.

۳. میزان تعامل سازمان‌های اطلاعاتی با مقام‌های قضایی در برخورد قانونی با مجرمین شبکه‌های اجتماعی که امنیت خانواده ایرانی را مورد تهدید قرار داده‌اند می‌تواند اثرگذار باشد.

۴. اقدام سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی

در ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی در خانواده‌های ایرانی تأثیرگذار است.  
 ۵- میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد برای تولید و ایجاد برنامه‌های آموزشی و اثربخش در شبکه‌های اجتماعی برای خانواده ایرانی تأثیرگذار است.

### ادبیات و مبانی نظری

هرچند از تصویب قانون جرائم رایانه‌ای مدت زیادی نمی‌گذرد، با این حال در برخی از منابع و متون مطالبی مرتبط با موضوع این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت که به شرح زیر ارائه می‌گردد.

ردیف	پژوهشگران	موضوع تحقیق	نام دانشگاه یا مؤسسه و محدوده تحقیق	توضیحات	یافته‌های تحقیق
۱	ایمان عرفان منش	ارزیابی رویکرد و ابعاد راهبردهای پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی شبکه‌های مجازی با تأکید بر نظم و امنیت پایدار	دانشکده امنیت ملی	مقاله علمی پژوهشی	سامان‌دهی اجتماعی به کچروی‌های سایبری و آسیب‌های شبکه‌های مجازی نیازمند شناخت رویکردها و ابعاد برنامه‌های پیشگیری است. تأکید بر پیشگیری اولیه، توانمندسازی کنشگران، تقویت زمینه خود-کنترلی و تمهید روش‌های مداخلاتی از استلزامات آن برنامه‌ها برای رسیدن به نظم و امنیت پایدار است.
۲	مهدی احمدی صابر اسدی چهارراه گشین	آسیب‌شناسی فضای مجازی و خانواده	مجموعه مقالات اولین همایش منطقه‌ای فناوری اطلاعات	مقاله علمی پژوهشی	در این مقاله به بررسی مهم‌ترین آسیب‌های فضای مجازی و آثار آن بر خانواده‌ها پرداخته و راهکارهایی جهت مقابله و کاهش تهدیدات اینترنتی در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و ... ارائه می‌شود.

ردیف	پژوهشگران	موضوع تحقیق	نام دانشگاه یا مؤسسه و محدوده تحقیق	توضیحات	یافته‌های تحقیق
۳	حسن صائمی	فرصت‌ها و تهدیدهای شبکه اجتماعی در خانواده	معاونت حقوقی و توسعه قضایی قوه قضائیه مرکز مطالعات توسعه قضایی ۱۳۸۹	مقاله	در این پژوهش نگارنده به بررسی فرصت‌ها و تهدیدهای شبکه اجتماعی در خانواده می‌پردازد.
۴	سلیمان جهان بخش گده کهریز حیدر اوجی مغانلو	بررسی آسیب‌شناسی فضای مجازی و خانواده؛ تهدیدها و چالش‌ها	انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین ۱۳۸۴	مقاله	در این پژوهش نگارندگان به بررسی مهم‌ترین آسیب‌های فضای مجازی و تأثیرات آن بر خانواده‌ها پرداخته و راهکارهایی جهت مقابله و کاهش تهدیدات اینترنتی در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و ... ارائه می‌شود.
۵	سمیرا ابراهیم پور کومله کامیان خزایی	آسیب‌های نوپدید؛ شبکه‌های اجتماعی مجازی در کمین خانواده‌ی ایرانی	فصلنامه مجلس و راهبرد، سال ۲۱، شماره ۸۰ زمستان ۱۳۹۳	مقاله علمی پژوهشی	در این پژوهش، ضمن برجسته ساختن اهمیت نهاد خانواده و مورد تهدید قرار گرفتن آن از سوی شبکه‌های اجتماعی، پیشنهادهایی به منظور آشنایی هر چه بیشتر خانواده‌ها با تهدیدات فضای مجازی و استفاده‌ی صحیح از فضای مجازی ارائه شده است.

### مطالعات خارجی

۱. اینگلهارت با طرح مفهوم انقلاب خاموش، بر این نظر است که ورود سریع ارزش‌ها و ایده‌های جدید از طریق فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی می‌تواند گسست‌های جدی در مبانی هویتی جامعه ایجاد کند (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۵۶۲). همچنان که کاستلز بیان کرده

است ماهواره و اینترنت با دگرگون ساختن بنیادین ماهیت ارتباطات، نقش تعیین‌کننده‌ای در تغییر و شکل‌دهی فرهنگ‌ها و هویت ملی شهروندان ایفا می‌کنند (کاستلز، ۱۳۸۰: ۳۸۴-۳۸۳). علاوه بر آن، پاستر بر نقش اینترنت در گسترش فرهنگ و هویت و روش جدید ساخته شدن هویت ملی تأکید کرده است. در این ارتباط، وی فرایند جهانی شدن رسانه‌ها را با به وقوع پیوستن افول هویت ملی تحلیل کرده است (پاستر، ۱۳۹۶: ۵۲). گیدنز اینترنت و ماهواره را عامل سردرگمی و بی‌ثباتی و بی‌نظمی فرهنگی قلمداد کرده است (2016, Vuuren Van).

### عناصر اشراف اطلاعاتی

الف) نیروی انسانی: نیروی انسانی به‌عنوان یکی از ارزشمندترین سرمایه‌های سازمانی؛ نقش مهمی در دستیابی به اهداف و مأموریت‌های سازمانی دارد. در حقیقت منابع انسانی در سازمان اطلاعاتی یکی از مهم‌ترین عوامل رسیدن به اشراف اطلاعاتی هستند. حرکت در مسیر بهسازی منابع انسانی می‌تواند باعث بهره‌وری فردی و شکوفایی سازمانی و ارتقاء بهره‌وری در سازمان اطلاعاتی شود. بر همین اساس سازمان اطلاعاتی باید با افزایش روحیه، آموزش، دانش و مهارت شغلی، آموزش تخصصی، خلاقیت فردی، ارتقاء نگرش و باورهای دینی، نیروی انسانی خود را در جهت رسیدن به اهداف و موفقیت در مأموریت‌ها و همچنین کسب اخبار و اطلاعات و درنهایت اشراف اطلاعاتی گام‌های مؤثری بردارد. درواقع آموزش، مهارت و تخصص نیروهای سازمان اطلاعاتی باعث اشرافیت اطلاعاتی کارکنان بر پرونده‌های عملیاتی و اقدامات جاری روزمره شده و کارایی سیستم را نیز افزایش می‌دهد. آموزش تخصصی و کارآموزی عملی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی به کارکنان سازمان اطلاعاتی کمک می‌کند تا آن‌ها اطلاعات لازم را برای انجام کار با وسایل و ابزارهای نوین کسب نمایند و آمادگی لازم برای انجام مأموریت‌های محوله و دستیابی به موفقیت برای سازمان را به دست آورند. درواقع برخورداری سازمان اطلاعاتی از نیروهای توانمند، آموزش‌دیده و کارآزموده که آگاه بر مسائل و تهدیدات و آسیب‌پذیری‌های اطلاعاتی می‌باشند، باعث اشراف اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی می‌شود (قدرت‌آبادی، ۱۳۸۹: ۹۷).

### ب) تجهیزات و امکانات

از جمله عوامل مؤثر در تحقق اشراف اطلاعاتی، برخورداری از امکانات و تجهیزات و فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی است. دسترسی سریع و مطمئن به اخبار و اطلاعات بدون فواصل جغرافیایی و محدودیت‌های زمانی، مهم‌ترین و مؤثرترین مسئله در کسب اخبار و اطلاعات و رسیدن به اشراف اطلاعاتی است. تجهیزات و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی را به‌طور مستقیم در اجرای مأموریت‌های یاری می‌نماید. با توجه به گسترش و سرعت و تنوع فناوری‌های نوین در بسترهای اطلاعاتی و ارتباطی، سازمان اطلاعاتی باید جهت اجرای دقیق و صحیح و سریع مأموریت‌های خود از تجهیزات نوین، حداکثر بهره‌برداری را بنماید. پرواضح است که بهره‌گیری مناسب از تجهیزات، نیازمند آموزش نیروی انسانی مستعد است.

کسب آخرین اخبار و اطلاعات با بهره‌برداری از سامانه‌های نوین علاوه بر سهولت اقدامات، کم شدن هزینه‌ها، کاهش مخاطرات نیروی انسانی، افزایش بازدهی و بهره‌وری را برای سازمان اطلاعاتی به دنبال دارد. پیشرفت فناوری به نیروهای اطلاعاتی اجازه می‌دهد راحت‌تر، غیر محسوس‌تر و با ضریب امنیتی بالاتری به اهداف خود دست پیدا کرده و ریسک به خطر افتادن خود را کاهش دهند (بابایی، ۱۳۹۰).

راهبرد فناوری اطلاعات و به‌کارگیری فناوری نوین در توسعه، برنامه‌ریزی و اهداف کلان بخش‌های مختلف یک سازمان باعث دستیابی به موفقیت در اهداف و افزایش کارایی و اثربخشی سازمان می‌گردد (رحمانی، ۱۳۸۶).

### جامعه اطلاعاتی

به سازمان‌ها و اداراتی اطلاق می‌شود که هرکدام بنا بر مأموریت محوله قسمتی از وظایف دستگاه اطلاعاتی کشور را به عهده‌دارند و جزئی از نظام اطلاعاتی حکومت هستند؛ به عبارت دیگر افرادی که در یک سازمان محدود، بخشی از فعالیت‌های اطلاعاتی را انجام می‌دهند، جامعه اطلاعاتی می‌گویند (همان: ۱۸۰).



## Vuuren Van شبکه‌های اجتماعی

به مجموعه‌ای از افراد که به صورت گروهی با یکدیگر ارتباط داشته و مواردی مانند اطلاعات، نیازمندی‌ها، فعالیت‌ها و افکار خود را به اشتراک بگذارند، شبکه‌های اجتماعی گویند. شبکه‌های اجتماعی را می‌توان به دو دسته شبکه‌های مجازی و شبکه‌های غیرمجازی تقسیم کرد. شبکه‌های غیرمجازی، در واقع شبکه‌هایی هستند که توسط مجموعه‌ای از افراد و گروه‌های به هم پیوسته، در محیط اجتماعی عمل می‌کنند. شبکه اجتماعی مجازی یا شبکه اجتماعی اینترنتی، وبسایت یا مجموعه‌ای از وبسایت‌هایی است که به کاربران امکان می‌دهد، علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارند؛ به عبارت دیگر، شبکه‌های اجتماعی پایگاه‌هایی هستند که با استفاده از یک موتور جستجوگر و افزودن امکاناتی مانند چت، پیام‌رسانی الکترونیک، انتقال تصویر و صدا و...، امکان ارتباط بیشتر کاربران را در قالب شبکه‌ای از روابط فردی و گروهی فراهم می‌آورند (Bureacritic.2017:122).

انواع شبکه‌های اجتماعی و سیستم‌های پیام‌رسان که در این تحقیق مورد بررسی قرار

می‌گیرد عمدتاً شامل

(۱) وبلاگ‌ها	(۲) فیس‌بوک <sup>۱</sup>	(۳) توییتر <sup>۲</sup>
(۴) یوتیوب <sup>۳</sup>	(۵) اینستاگرام <sup>۴</sup>	(۶) گوگل پلاس <sup>۵</sup>
(۷) تلگرام <sup>۶</sup>	(۸) واتس‌آپ <sup>۷</sup>	(۹) وایبر <sup>۸</sup>

**خانواده:** کوچک‌ترین واحد اجتماعی که شامل پدر، مادر و فرزندان آن‌ها است.

خاندان؛ دودمان؛ فامیل (پوراحمد، ۱۳۹۰). خانواده به مفهوم محدود آن عبارت است از یک

1. Facebook.
2. Twitter.
3. YouTube.
4. Instagram.
5. Google+.
6. Telegram.
7. WhatsApp.
8. Viber.

واحد اجتماعی، ناشی از ازدواج یک زن و یک مرد که فرزندان پدید آمده از آن‌ها آن را تکمیل می‌کنند. اسلام خانواده را گروهی متشکل از افراد، دارای شخصیت مدنی، حقوقی و معنوی معرفی می‌کند که هسته اولیه آن را ازدواج مشروع زن و مردی تشکیل می‌دهد و نکاح عقدی است که براساس آن رابطه زوجیت بین زن و مرد برقرار شده و در پس آن طرفین دارای وظایف و حقوق جدید می‌شوند. ارتباط خویشاوندی در سایه نکاح پدید می‌آید؛ اعضای آن دارای روابط قانونی، اخلاقی و عاطفی می‌گردند. جامعه‌شناسان خانواده را یک پدیده تاریخی می‌دانند که از اجتماع کلی جدا نیست. واحدی است اجتماعی که در عین حال خصایص یک نهاد و یک گروه را واجد است. بر این اساس در عین مطالعه کلی خانواده باید به چشم یک نهاد و یک گروه ارادی نخستین رهبری و عضویت نگریسته شود. خانواده بنا بر تعبیر حضرت امام خمینی (ره) محل معراج انسان است. «از دامن زن مرد به معراج می‌رود». نقش زن در رشد و تعالی خانواده مهم است ولی اینکه این زن و مرد چه کسی باشند تا این عروج تحقق پیدا کند، بسیار مهم‌تر است.

**امنیت:** به مفهوم کلی آزادی و رهایی از ترس و خطر و احساس ایمنی از هرگونه تهدید، یکی از نیازهای اولیه و اساسی انسان‌ها از آغاز زندگی اجتماعی بوده است. برداشت متفکران سیاسی از امنیت جهانی و امنیت بین‌المللی، همانند مفهوم امنیت، همواره با تحولات نظام جهانی، متحول و سیال بوده است. صرف‌نظر از اینکه در مورد مفهوم امنیت یک تعریف قابل قبول برای همگان وجود ندارد تا جایی که به نظر برخی از پژوهشگران می‌توان گفت: هیچ تعریفی درباره امنیت وجود ندارد که در آن اتفاق نظر باشد و در واقع ماهیت امنیت با پذیرش یک تعریف جامع و مانع در تعارض است (صفرآبادی، ۱۳۹۲: ۱۲).

### عوامل تحقق اشراف اطلاعاتی

۱. **فرماندهی:** فرماندهی هنر و توانمندی اتخاذ تصمیمات صحه نبرد و استفاده مؤثر و مستمر از منابع، امکانات و تجهیزات موجود به‌منظور؛ سازمان‌دهی، هماهنگ‌سازی، کنترل

و نظارت و هدایت نیروی انسانی در جهت تحقق و اجرای مأموریت‌های محوله است؛ بنابراین فرماندهی به‌عنوان رکن اصلی اشراف اطلاعاتی محسوب می‌گردد.

**۲. کنترل:** بررسی مراحل و روند فرایند و تجزیه و تحلیل‌هایی که یک فرمانده با استفاده از آن نیروهایش را جهت رسیدن به اهداف مأموریت محوله سازمان‌دهی، ساماندهی، هدایت و رهبری می‌نماید را کنترل گویند. در کنترل فرایند اقدامات نیرو، فرماندهی می‌تواند نسبت به اتخاذ تصمیمات مؤثر و یا جلوگیری از انحراف در مأموریت نقش مؤثری ایفا کند.

**۳. ارتباطات:** از جمله ابزارهای اساسی در جنگ‌های نوین که نقش تعیین‌کننده‌ای در اجرای دستورات و رهبری فرماندهی در طول مأموریت یک سازمان دارد، ارتباطات است. سرعت تبادل ارتباطات و انتقال آنی وضعیت مأموریت در هر لحظه از حوزه اجرا به ستاد و شخص فرماندهی، نیازمند داشتن ارتباطی قوی، مطمئن و امن است. بدیهی است که نبود بستر امن ارتباطاتی از جمله نقاط تهدید و آسیب‌پذیری یک سازمان به شمار می‌رود و منتج به عدم تحقق صحیح مأموریت می‌گردد.

**۴. رایانه:** حجم عظیم اطلاعات و گستردگی وظایف و مأموریت‌های اجزای میانی و اجرایی سازمان‌ها، عملاً مدیریت، نگهداری، کنترل، بازیابی و پردازش اطلاعات را جهت اتخاذ تصمیمات درست بدون بهره‌گیری از رایانه ناممکن می‌نماید. بازیابی و پردازش میلیون‌ها رکورد اطلاعات و بررسی سوابق و اطلاعات موجود، نیازمند ساختارهای نرم‌افزاری توانمند برای تصمیم‌گیری‌های فرماندهان است. بدیهی است که کلیه اقدامات مذکور بدون مانیتورینگ نرم‌افزاری و سخت‌افزاری رایانه‌ای امکان‌پذیر نیست.

**۵. اطلاعات:** استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌منظور ساماندهی، سازمان‌دهی و هدایت مأموریت بدون وجود اطلاعات متقن و موردنیاز امکان‌پذیر نیست. در واقع فناوری نوین جهت ثبت و نگهداری، انتقال و پردازش اطلاعات است و بدون داشتن اطلاعات اجرایی، مأموریت و اتخاذ تصمیم صحیح مقدور نیست. بدیهی است که نحوه و چگونگی جمع‌آوری اطلاعات خود مقوله وسیع و درخور توجه است (مولایی، ۱۳۸۹: ۱۴۶).

۶. **مراقبت:** مشاهده و پردازش اطلاعات اهداف مورد نظر در هر مأموریت را به وسیله ابزارهای؛ الکترونیکی، تصویری، شنیداری، دیداری و بهره‌گیری از ماهواره‌های جاسوسی، لیزر و ... را مراقبت گویند.

۷. **شناسایی:** شناسایی اهداف مورد نظر در هر مأموریت از طریق سیستم‌های شناسایی (زمینی یا هوایی) از لحاظ استقرار و نحوه عمل و کارایی این سیستم‌ها با هم متفاوت است. در عصر حاضر سیستم‌های ماهواره‌ای نقش مهمی را در تجسس و شناسایی اهداف مورد نظر به عهده‌دارند. شناسایی، اماکن‌های استقرار ادوات راهبردی، زاغه‌های مهمات، مکان‌های تجمع نیروها و فرماندهی و ... از جمله کارکردهای سیستم‌های شناسایی است (جمشیدیان، ۱۳۸۹: ۲۳).

### **مبانی نظری تحقیق**

اشراف اطلاعاتی ترکیبی است از دو کلمه «اشراف» و «اطلاعات» و در معنای عام آن را می‌توان احاطه داشتن بر اطلاعات در مورد هر چیزی معنا کرد و می‌توان آن را این‌گونه تعریف کرد: «شناخت کامل از گذشته، حال و آینده یک موضوع اطلاعاتی به لحاظ فرصت‌ها و تهدیدات و آسیب‌ها است». اشراف اطلاعاتی با پیش‌بینی تهدیدات و آسیب‌ها، باعث استفاده بهینه از فرصت‌ها و جلوگیری از فرصت سوزی می‌گردد. اشراف اطلاعاتی قدرت یا ضعف توان اطلاعاتی است که سرنوشت سازمان را تعیین می‌کند و بزرگ‌ترین معیار هماهنگ‌کننده توان جامع و فراگیر در رقابت‌های بین‌المللی خواهد بود اشراف اطلاعاتی محصول تفکر سیستمی بوده و هرگونه اقدامی مستلزم اشرافیت بر اهداف و موضوعات است؛ می‌تواند تهدیدها را خنثی و از صرف هزینه‌های اضافی جلوگیری نموده و به شکلی دقیق و عمیق واقعیت‌های عینی و ذهنی را در ابعاد مختلف به گونه‌ای روشن و شفاف به تصمیم‌سازان ارائه دهد (یداللهی، ۱۳۹۳: ۸۳).

اشراف اطلاعاتی، تسلط، مراقبت، هوشمندی، علم و دانش و احاطه بر چیزی یا موضوعی است (خواجه امیری، ۱۳۹۱: ۳۶). از نظر عرفی می‌توان اشراف را این‌گونه معنی کرد:

احاطه داشتن بر مسائل، وقایع، رخدادها و حوادث قبلی و جاری در رابطه با موضوع یا موضوعات مشخص و معین. همچنین اشراف مترادف با نظارت ذکر شده است؛ بنابراین یک معنای اشراف نظارت بر امور است. اشراف اطلاعاتی برای مبارزه با جرم و کاهش آسیب‌ها و تهدیدات امنیتی در جامعه یکی از الزامات اساسی در تأمین امنیت محسوب می‌شود (داداشی، ۱۳۹۰: ۲).

### چهارچوب نظری تحقیق

نویسندگان با استفاده از نظریات کاشت جرج گربر (تأثیر قدرتمند رسانه‌ها)، نظریه رسانه و جرم، نظریه جامعه شبکه‌ای مانوئل کاستلز) اقدام به تهیه پرسشنامه و پاسخگویی به سؤالات تحقیق یا آزمون فرضیه‌ها خواهد کرد.

#### نظریه جامعه شبکه‌ای مانوئل کاستلز

نظریه جامعه شبکه‌ای (کاستلز) تأثیر شبکه‌های اجتماعی اینترنتی را بر همه ابعاد زندگی نشان داده و مطرح می‌کند که چگونه شبکه‌های اجتماعی اینترنتی سبب تغییر سبک زندگی افراد می‌شود؟ برای تحلیل رابطه میان شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان، باید اجزای مختلف شبکه‌های اجتماعی اینترنتی را به‌درستی بشناسیم. در همین زمینه جکسون (۱۹۹۷) معتقد است برای تحلیل شبکه‌های اجتماعی اینترنتی باید به برخی اصطلاحات پایه توجه کرد. این اصطلاحات عبارت‌اند از: «بازیگران یا گروه‌ها» که به واحدهایی در شبکه اشاره دارند که دارای برخی خصصت‌ها هستند و واحدها با آن خصصت‌ها به‌مثابه عضوی از طبقه هم‌ارز تلقی می‌شوند: «روابط» که پیوندهای درونی و بیرونی هستند و «ویژگی‌ها» که در واقع استفاده از فنون طراحی مانند رنگ، متن و «قالب‌بندی» «شبکه» که گروه‌ها یا بازیگران را به هم مرتبط می‌کند و درنهایت، «ساختار شبکه» که ترکیب آرایش و رشته‌های میان گره‌ها یا بازیگران شبکه است. (احمد پور، ۲۰۱۳: ۵۵) به اعتقاد «کاستلز» جامعه شبکه‌ای محصول همگرایی سه فرایند تاریخی مستقل است، این سه فرایند عبارت‌اند از:

انقلاب اطلاعات که ظهور جامعه شبکه‌ای را امکان‌پذیر ساخت؛ تجدید ساختار سرمایه‌داری و اقتصاد متکی به برنامه‌ریزی متمرکز از دهه ۱۹۸۰ میلادی به این سو با هدف غلبه بر تعارض‌های درونی این دو نظام و نهضت فرهنگی دهه ۱۹۶۰ میلادی و دنباله‌های آن در دهه ۱۹۷۰ میلادی، یعنی نهضت‌ها و جنبش‌هایی مانند فمینیسم و طرفداری از محیط زیست (علیقیان، ۱۳۸۰). در درون شبکه سرمایه با سرعت و در حجم زیاد از نقطه‌ای به نقطه دیگر منتقل می‌شود و نظارت و کنترل‌های محلی را بی‌اثر می‌سازد. (همان).

### نظریه رسانه و جرم

باراک و همکارانش در کتاب «رسانه، فرایند و ساختار اجتماعی جرم» به بررسی و حل معمای مرغ و تخم مرغ مربوط به رابطه رسانه‌ها و جرم در جامعه پرداخت. معما این بود: آیا رسانه‌ها باعث افزایش بروز جرم و خشونت در جامعه می‌شوند یا اینکه رسانه تنها بازتابی از جرم و خشونت در جامعه است؟ وی و همکارانش به این نتیجه رسیدند که تمایل رسانه‌ها به ارائه گزارش‌ها و وقایع غیرواقعی، احساسی و نیز ناتوانی رسانه‌ها در قرار دادن اخبار در بسترهای واقعی خود و ارائه آن به مخاطبان باعث اطلاع‌رسانی غلط به مخاطبان و ایجاد ترس از جرم و خشونت در جامعه شده است. از دیگر نتایجی که وی و همکارانش در تحقیق و بررسی خود به آن دست یافتند می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

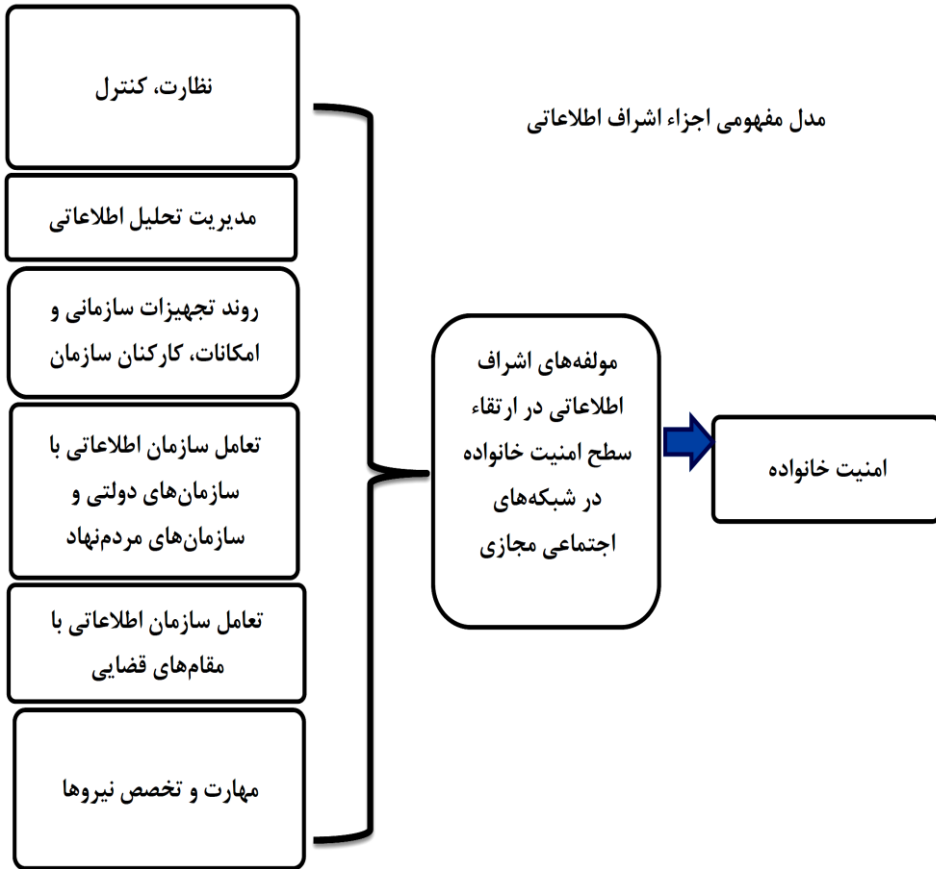
رسانه‌های عمومی باعث ایجاد ماهیتی اجتماعی از جرم شده است که حامی الگو «مبارزه با جرائم» است. از ویژگی‌های این الگو، بی‌اعتمادی، بدبینی، بیگانگی، احساس وجود تهدید و جرم در جامعه است (European Commission, 2015:78).

رسانه‌ها باعث ایجاد جوی در جامعه شده‌اند که حاکی از آن است که «جهان از کنترل خارج است» (Van Vuuren, J. C. J. 2016).

رسانه‌های جمعی مایل‌اند توجیحات فردی را به توجیحات اجتماعی و فرهنگی از جرم ترجیح دهند که این امر باعث شده است مشکلات اجتماعی و فرهنگی مربوط به جرائم تقریباً نادیده گرفته شود (Merriam-webster. 2017).

رسانه‌ها حجم بسیار بالایی از مطالب خود را صرف پرداختن به مسئله جرم می‌کنند؛ به طوری که با نگاهی تحلیلی می‌توان دید که بیش از نیمی از مفاهیم و مطالب مطرح شده در رسانه‌های آمریکا به اخبار و وقایع مجرمانه می‌پردازد (کمالی‌زاده، ۱۳۹۴).

موضوع اشراف اطلاعاتی، به عنوان یک ضرورت جدید در سازمان‌های اطلاعاتی مطرح شده و روزبه‌روز بر اهمیت آن افزوده می‌شود و سازمان پلیس هم که مسئول حفظ نظم و امنیت عمومی در جامعه است، از این قاعده مستثنا نیست؛ به عبارت دیگر، پلیس به عنوان حافظ کلی نظم عمومی در یک جامعه سیاسی (آقا بخشی و افشاری راد، ۱۳۷۹: ۴۴۱) باید برای کنترل هرچه بهتر جامعه، با اشراف اطلاعاتی موفقیت خود را به حداکثر برساند. مردم از پلیس انتظار دارند که قوی، مقتدر، هوشمند، سالم، امین، سریع و بهنگام، مؤدب، اهل بیان و تفاهم با مردم باشد. دستیابی به این شاخص‌ها نیازمند تأمین بسترهایی است که برخی از آن‌ها در حوزه نظری به‌ویژه از طریق ساخت الگوهای ترسیمی و برخی از آن‌ها در حوزه عملی از طریق اقدامات نظام‌مند، گسترش می‌یابد (احمدوند و یاوری بافقی، ۱۳۸۷: ۱۰). امروزه اشراف اطلاعاتی در کشف و مقابله با جرائم و تخلفات، رقابت بین سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی و همچنین مقابله با حریف یا دشمن، از فاکتورهای تعیین‌کننده و حائز اهمیت بوده و میزان اقتدار و درجه موفقیت را افزایش می‌دهد (صبوری، ۱۳۹۱: ۱۶۹).



شکل ۱

### روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است. حجم جامعه آماری پژوهش ۱۰۰ نفر از ساکنین شهر تهران در سال ۱۳۹۷ بود که با روش طبقه‌ای - تصادفی ساده و با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ مورد سنجش قرار گرفته است. پس از توزیع پرسشنامه با استفاده از نرم‌افزار Spss داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. روایی پرسشنامه محقق ساخته به تأیید صاحب‌نظران این حوزه رسیده و مورد تأیید قرار گرفته است.



## یافته‌ها: تجزیه و تحلیل داده‌های آماری

در این فصل به تحلیل کمی داده‌ها از زاویه توصیفی و استنباطی پرداخته می‌شود. ابتدا مشخصه‌های آماری آزمودنی‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

### ۱. تحلیل داده‌های کمی از زاویه توصیفی

#### ۱-۱. سن آزمودنی‌ها

جدول ۱. مشخصات توصیفی مربوط به سن آزمودنی‌ها

انحراف معیار	میانگین	درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	متغیر (سن)
۲/۵۳	۳/۰۴	۳۳٪	۳۳٪	۳۳٪	۳۳	۱۵-۲۰
		۷۲٪	۳۹٪	۳۹٪	۳۹	۲۱-۲۵
		۷۳٪	۱٪	۱٪	۱	۳۱-۳۵
		۷۶٪	۳٪	۳٪	۳	۳۶-۴۰
		۸۲٪	۶٪	۶٪	۶	۴۱-۴۵
		۸۸٪	۶٪	۶٪	۶	۴۶-۵۰
		۱۰۰٪	۱۲٪	۱۲٪	۱۲	۵۱-۵۵
			۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰	کل

جدول ۱ مشخصات توصیفی مربوط شرکت‌کنندگان در این پژوهش در گروه سنی ۱۵ تا ۵۵ سال را نشان می‌دهد که شامل گروه سنی ۱۵-۲۰ سال (۳۳٪ درصد)، گروه سنی ۲۱-۲۵ سال (۳۹ درصد)، گروه سنی ۳۱-۳۵ سال (۱٪ درصد)، گروه سنی ۳۶-۴۰ سال (۳٪ درصد)، گروه سنی ۴۱-۴۵ سال (۶٪ درصد)، گروه سنی ۴۶-۵۰ سال (۶٪ درصد)، گروه سنی ۵۱-۵۵ سال (۱۲٪ درصد) را نشان می‌دهد. میانگین کلی سن آزمودنی‌ها (۳/۰۴) و انحراف معیار آن (۲/۵۳) است.

## ۲-۱. میزان تحصیلات و شاغل بودن آزمودنی‌ها

جدول ۲: شاخص توصیفی مربوط به میزان تحصیلات و شاغل بودن آزمودنی‌ها

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی	میانگین	انحراف معیار
مجرد	۷۳	۷۳٪	۷۳٪	۷۳٪	۱/۲۸	۰/۴۷۳
متأهل	۲۶	۲۶٪	۲۶٪	۹۹٪		
سایر موارد	۱	۱٪	۱٪	۱۰۰٪		
متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی	میانگین	انحراف معیار
مرد	۵۰	۵۰٪	۵۰٪	۵۰٪	۱/۵۰	۰/۵۰۳
زن	۵۰	۵۰٪	۵۰٪	۱۰۰٪		

جدول بالا نشان می‌دهد که ۷۳ درصد آزمودنی مجرد و ۲۶ درصد آن‌ها متأهل هستند و میزان جنسیت آن‌ها نیز برابر است.

## ۳-۱. میزان تحصیلات و شاغل بودن آزمودنی‌ها

جدول ۳: شاخص توصیفی مربوط به تحصیلات و شاغل بودن آزمودنی‌ها

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی	میانگین	انحراف معیار
دیپلم	۵۷	۵۷٪	۵۷٪	۵۷/۶	۳/۷۷	۰/۹۶۷
کاردانی	۱۱	۱۱٪	۱۱٪	۶۸/۷		
کارشناسی	۲۸	۲۸٪	۲۸٪	۹۷/۰		
کارشناسی ارشد و بالاتر	۳	۳٪	۳٪	۱۰۰/۰		
کل	۹۹	۹۹٪	۹۹٪	۱۰۰/۰		
متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی	میانگین	انحراف معیار
کارمند	۲۵	۲۵٪	۲۵٪	۲۵/۰	۱/۹۸	۰/۷۷۸
دانشجو	۵۸	۵۸٪	۵۸٪	۸۳/۰		
شغل آزاد	۱۱	۱۱٪	۱۱٪	۹۴/۰		
سایر	۶	۶٪	۶٪	۱۰۰/۰		
کل	۱۰۰	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰/۰		

جدول بالا نشان می‌دهد که ۵۷ درصد آزمودنی دارای سطح سواد در مقطع دیپلم، یازده درصد در سطح سواد کاردانی، ۲۸ درصد کارشناسی و سه درصد در سطح کارشناسی ارشد و بالاتر قرار داشتند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که ۰/۲۵ درصد آزمودنی‌ها کارمند، ۰/۵۸ درصد دانشجوی، یازده درصد دارای شغل آزاد و شش درصد سایر موارد بوده‌اند.

۴-۱. یافته‌های توصیفی مربوط به اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی  
جدول ۴: شاخص توصیفی مربوط به اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان

اطلاعاتی

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فروانی تجمعی
خیلی زیاد	۹۲	۹۲٪	۹۲٪
زیاد	۳	۳٪	۹۵٪
متوسط	۲	۲٪	۹۷٪
کم	۲	۲٪	۹۹٪
خیلی کم	۱	۱٪	۱۰۰٪
کل	۱۰۰	۱۰۰٪	۱۰۰٪

جدول بالا میزان نظرسنجی آزمودنی‌ها را در اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی نشان می‌دهد که ۰/۹۲ خیلی زیاد، ۳ درصد زیاد، ۲ درصد متوسط، ۲ درصد کم و ۱ درصد خیلی کم اختصاص یافته است.

۵-۱. یافته‌های توصیفی مربوط به میزان تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی

به‌طور مستقیم

جدول ۵: شاخص توصیفی مربوط به میزان تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی

به‌طور مستقیم

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فروانی تجمعی
خیلی زیاد	۹۴	۹۴٪	۹۴٪
زیاد	۱	۱٪	۹۵٪
متوسط	۳	۳٪	۹۸٪
کم	۲	۲٪	۱۰۰٪
کل	۱۰۰	۱۰۰٪	۱۰۰٪

جدول بالا میزان نظرسنجی آزمودنی‌ها را در میزان تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم نشان می‌دهد که ۰/۹۴ خیلی زیاد، ۱ درصد زیاد، ۳ درصد متوسط و ۲ درصد کم اختصاص یافته است.

۶-۱. یافته‌های توصیفی مربوط به تأثیر توانمندی علمی و آموزش، مهارت و تخصص نیروهای سازمان اطلاعاتی

جدول ۶: شاخص توصیفی مربوط به تأثیر توانمندی علمی و آموزش، مهارت و تخصص نیروهای

سازمان اطلاعاتی

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فروانی معتبر	درصد فروانی تجمعی
خیلی زیاد	۹۵	۹۵٪	۹۵٪	۹۵٪
زیاد	۲	۲٪	۲٪	۹۷٪
متوسط	۲	۲٪	۲٪	۹۹٪
کم	۱	۱٪	۱٪	۱۰۰٪
کل	۱۰۰	۱۰۰٪	۱۰۰٪	

جدول بالا میزان نظرسنجی آزمودنی‌ها را در تأثیر توانمندی علمی و آموزش، مهارت و تخصص نیروهای سازمان اطلاعاتی نشان می‌دهد که ۰/۹۵ خیلی زیاد، ۲ درصد زیاد، ۲ درصد متوسط و ۱ درصد کم اختصاص یافته است.

۷-۱. یافته‌های توصیفی مربوط به میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با مقام‌های قضایی

جدول ۷: شاخص توصیفی مربوط به میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با مقام‌های قضایی

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فروانی معتبر	درصد فروانی تجمعی
خیلی زیاد	۹۰	۹۰٪	۹۰٪	۹۰٪
زیاد	۴	۴٪	۴٪	۹۴٪
متوسط	۳	۳٪	۳٪	۹۷٪
کم	۲	۲٪	۲٪	۹۹٪
خیلی کم	۱	۱٪	۱٪	۱۰۰٪
کل	۱۰۰	۱۰۰٪	۱۰۰٪	

جدول بالا میزان نظرسنجی آزمودنی‌ها را در میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با مقام‌های قضایی نشان می‌دهد که ۰/۹۰ خیلی زیاد، ۴ درصد زیاد، ۳ درصد متوسط، ۲ درصد کم و ۱ درصد خیلی کم اختصاص یافته است.

#### ۸-۱. یافته‌های توصیفی مربوط به اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی

جدول ۸: شاخص توصیفی مربوط به اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های

مستهجن و خلاف شئون اسلامی

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فروانی معتبر	درصد فروانی تجمعی
خیلی زیاد	۵	۵٪	۵٪	۵٪
زیاد	۸۷	۸۷٪	۸۷٪	۹۲٪
متوسط	۵	۵٪	۵٪	۹۷٪
کم	۲	۲٪	۲٪	۹۹٪
خیلی کم	۱	۱٪	۱٪	۱۰۰٪
کل	۱۰۰	۱۰۰٪	۱۰۰٪	

جدول بالا میزان نظرسنجی آزمودنی‌ها را در اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی نشان می‌دهد که ۵ خیلی زیاد، ۸۷ درصد زیاد، ۵ درصد متوسط، ۲ درصد کم و ۱ درصد خیلی کم اختصاص یافته است.

#### ۹-۱. یافته‌های توصیفی مربوط به میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و

سازمان‌های مردم‌نهاد

جدول ۹: شاخص توصیفی مربوط به میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و

سازمان‌های مردم‌نهاد

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فروانی معتبر	درصد فروانی تجمعی
خیلی زیاد	۸	۸٪	۸٪	۸٪
زیاد	۸۵	۸۵٪	۸۵٪	۹۳٪
متوسط	۵	۵٪	۵٪	۹۸٪
کم	۲	۲٪	۲٪	۱۰۰٪
کل	۱۰۰	۱۰۰٪	۱۰۰٪	

جدول بالا میزان نظرسنجی آزمودنی‌ها را در میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد نشان می‌دهد که ۸ خیلی زیاد، ۸۵ درصد زیاد، ۵ درصد متوسط و ۲ درصد کم اختصاص یافته است.

## ۲. تحلیل داده‌های کمی از زاویه استنباطی

### ۲-۱. یافته‌های مربوط به فرضیه اصلی

فرضیه: اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی در ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی در خانواده ایرانی تأثیرگذار است.  
در بخش آمار استنباطی ابتدا به بررسی نرمال بودن داده‌ها با توجه به آزمون‌های کلموگروف - اسمیرنوف و شاپیرو - ویلک خواهیم پرداخت.

جدول ۱۰: آزمون کلموگروف - اسمیرنوف و شاپیرو-ویک برای نرمال بودن متغیرها

شاپیرو-ویلک			آزمون کلموگروف - اسمیرنوف			متغیر
w	df	sig	k	df	Sig	
۰/۲۸۵	۱۰۰	۰/۰۰۰	۰/۵۲۳	۱۰۰	۰/۰۰۰	نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی
۰/۲۵۲	۱۰۰	۰/۰۰۰	۰/۵۳۴	۱۰۰	۰/۰۰۰	روند تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی
۰/۲۱۸	۱۰۰	۰/۰۰۰	۰/۵۳۳	۱۰۰	۰/۰۰۰	میزان توانمندی علمی و آموزش، مهارت و تخصص نیروهای سازمان اطلاعاتی
۰/۳۳۲	۱۰۰	۰/۰۰۰	۰/۵۱۵	۱۰۰	۰/۰۰۰	میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با مقام‌های قضایی
۰/۴۵۷	۱۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۷۴	۱۰۰	۰/۰۰۰	اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی
۰/۵۲۶	۱۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۳۹	۱۰۰	۰/۰۰۰	میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد

جدول ۱۱ توزیع داده‌ها را نشان می‌دهد. با توجه به آزمون‌های کلموگروف - اسمیرنوف و شاپیرو-ویک، سطح معناداری به دست آمده در هر یک از متغیرها کمتر از  $P < ۰/۰۵$  است و متغیرهای آزمون دارای توزیعی نرمال نیستند و از آزمون‌های ناپارامتریک در برآورد داده‌ها استفاده می‌شود.

برای بررسی تأثیر اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی در ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی از روش رگرسیون استفاده گردید که نتایج آن در زیر قابل مشاهده است (روش هم‌زمان).

جدول ۱۱: تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون تأثیر اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی در ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی

منبع واریانس	مجموع مجدورات	df	میانگین مجدورات	F	سطح معنادار	R	R <sup>۲</sup>	SE
رگرسیون	۱۹/۳۱۵	۵	۳/۸۶۳	۱۵/۹۳۰	۰/۰۱	۰/۴۵۹	۰/۶۷۷a	۰/۴۳۰
باقیمانده	۲۲/۷۹۵	۹۴	۰/۲۴۳					
کل	۴۲/۱۱۰	۹۹						

بر اساس مقدار  $F$  مشاهده شده (۱۵/۹۳۰) در سطح معناداری ( $P \leq ۰/۰۱$ ) است و  $۰/۶۷$  واریانس مربوط به ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی به وسیله اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی تبیین می‌گردد. با توجه به معنادار بودن رگرسیون ضرایب معادله در جدول ۱۲ قابل مشاهده است.

جدول ۱۲: ضرایب معادله تأثیر اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی در ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی

مدل	ضرایب B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد بتا	t	معنادار
مقدار ثابت	۰/۲۴۳	۰/۲۸۷	-	۰/۸۴۸	۰/۳۹۹
شبکه‌های اجتماعی راهی برای تفریح و ارتباط صحیح با دوستان هستند.	-۰/۰۲۱	۰/۱۲۴	-۰/۰۲۲	-۰/۱۶۷	۰/۸۶۷
در شبکه‌های اجتماعی بیشتر بی‌بندوباری و رفتارهای ناهنجار و خارج از عرف تبلیغ می‌شود.	۰/۰۱۳	۰/۱۱۶	۰/۰۱۴	۰/۱۱۱	۰/۹۱۲

ضرایب به دست آمده در متغیر ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی نشان داد که اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی با این سؤال «شبکه‌های

اجتماعی راهی برای تفریح و ارتباط صحیح با دوستان هستند» با ضریب ( $B=-0/021$ ) و سطح معناداری ( $p>0/867$ ) نشان داد که رابطه معناداری بین این دو متغیر وجود ندارد. بین اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل سازمان اطلاعاتی با «در شبکه‌های اجتماعی بیشتر بی‌بندوباری و رفتارهای ناهنجار و خارج از عرف تبلیغ می‌شود» با ضریب ( $B=0/013$ ) و سطح معناداری ( $p>0/912$ ) رابطه معناداری وجود ندارد. بین اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل سازمان اطلاعاتی با «شبکه‌های اجتماعی ابزاری برای تهاجم فرهنگی هستند» با ضریب ( $B=-0/027$ ) و سطح معناداری ( $p>0/845$ ) رابطه معناداری وجود ندارد. بین اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل سازمان اطلاعاتی با «با توجه به نبود همخوانی میان ماهیت شبکه‌های اجتماعی با عقاید، سنت و عرف مردم ایران، صدمات گسترده‌ای در آینده متوجه فرهنگ ایرانی خواهد شد» با ضریب ( $B=0/046$ ) و سطح معناداری ( $p>0/778$ ) رابطه معناداری وجود ندارد. اعمال نظارت، کنترل و مدیریت تحلیل اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی با «بسیاری از ارزش‌های اسلامی و اخلاقی در شبکه‌های اجتماعی نقض می‌شوند» با ضریب ( $B=0/778$ ) و سطح معناداری ( $P<0/01$ ) رابطه‌ای مثبت و معناداری وجود دارد.

## ۲-۲. یافته‌های مربوط به فرضیه اول فرعی:

فرضیه: روند تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم در اجرای افزایش رصد اطلاعاتی شبکه‌های اجتماعی برای ارتقای امنیت خانواده ایرانی تأثیرگذار است (روش هم‌زمان).

جدول ۱۳: تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون تأثیر میزان تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم در اجرای رصد اطلاعاتی در فضای سایبری

منبع واریانس	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	سطح معنادار	R	R <sup>۲</sup>	SE
رگرسیون	۵/۶۹۲	۴	۱/۴۲۳	۵/۷۲۴	۰/۰۱	۰/۱۹۴	۰/۴۴۱	۰/۴۹۹
باقیمانده	۲۳/۶۱۸	۹۵	۰/۲۴۹					
کل	۲۹/۳۱۰	۹۹						



بر اساس مقدار  $F$  مشاهده شده ( $5/724$ ) در سطح معناداری ( $P \leq 0/01$ ) است و  $0/44$  واریانس مربوط به اجرای رصد اطلاعاتی در فضای سایبری به وسیله تأثیر میزان تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی به طور مستقیم در اجرای افزایش رصد اطلاعاتی شبکه‌های اجتماعی برای ارتقای امنیت خانواده ایرانی تبیین می‌گردد. با توجه به معنادار بودن رگرسیون ضرایب معادله در جدول ۱۴ قابل مشاهده است.

جدول ۱۴: ضرایب معادله تأثیر میزان تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی به طور مستقیم در اجرای رصد اطلاعاتی در فضای سایبری

معنادار	t	ضرایب استاندارد بتا	خطای استاندارد	ضرایب B	مدل
0/050	1/982	-	0/290	0/575	مقدار ثابت
0/139	1/493	0/154	0/081	0/121	در شبکه‌های اجتماعی بیشتر بی‌بندوباری و رفتارهای ناهنجار و خارج از عرف تبلیغ می‌شود.
0/846	-0/195	-0/034	0/140	-0/027	شبکه‌های اجتماعی ابزاری برای تهاجم فرهنگی هستند.
0/687	-0/404	-0/042	0/158	-0/064	با توجه به نبود همخوانی میان ماهیت شبکه‌های اجتماعی با عقاید، سنت و عرف مردم ایران، صدمات گسترده‌ای در آینده متوجه فرهنگ ایرانی خواهد شد.
0/013	2/538	0/441	0/161	0/410	بسیاری از ارزش‌های اسلامی و اخلاقی در شبکه‌های اجتماعی نقض می‌شوند.

ضرایب به دست آمده در متغیر «اجرای رصد اطلاعاتی در فضای سایبری» که شامل مؤلفه‌های زیراست، نشان داد که «تأثیر میزان تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی به طور مستقیم» با این سؤال «در شبکه‌های اجتماعی بیشتر بی‌بندوباری و رفتارهای ناهنجار و خارج از عرف تبلیغ می‌شود». با ضریب ( $B = -0/121$ ) و سطح معناداری ( $p > 0/139$ ) نشان داد که رابطه معناداری بین این دو متغیر وجود ندارد. «بین

میزان تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم» و «شبکه‌های اجتماعی ابزاری برای تهاجم فرهنگی هستند». با ضریب ( $B = -0/027$ ) و سطح معناداری ( $p > 0/846$ ) رابطه معناداری وجود ندارد. «بین میزان تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم» و توجه به نبود همخوانی میان ماهیت شبکه‌های اجتماعی با عقاید، سنت و عرف مردم ایران، صدمات گسترده‌ای در آینده متوجه فرهنگ ایرانی خواهد شد» با ضریب ( $B = -0/067$ ) و سطح معناداری ( $p > 0/687$ ) رابطه معناداری وجود ندارد. بین میزان تجهیزات سازمانی و امکانات، کارکنان سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم» و «بسیاری از ارزش‌های اسلامی و اخلاقی در شبکه‌های اجتماعی نقض می‌شوند» با ضریب ( $B = 0/410$ )، مقدار ( $t = 2/538$ ) و سطح معناداری ( $p < 0/01$ ) رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد.

### ۲-۳. یافته‌های مربوط به فرضیه دوم فرعی

فرضیه: میزان توانمندی علمی و آموزش، مهارت و تخصص نیروهای سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم در اجرای افزایش رصد اطلاعاتی شبکه‌های اجتماعی برای ارتقای امنیت خانواده ایرانی تأثیرگذار است (روش حذف).

جدول ۱۵: تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون تأثیر توانمندی علمی و آموزش، مهارت و تخصص نیروهای سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم در اجرای افزایش رصد اطلاعاتی شبکه‌های اجتماعی برای ارتقای امنیت خانواده ایرانی تأثیرگذار است.

منبع واریانس	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	سطح معنادار	R	R <sup>۲</sup>	SE
رگرسیون	۰/۹۶۸	۱	۰/۹۶۸	۵/۵۰۸	۰/۰۲۱	۰/۰۵۳	۰/۲۳۱	۰/۴۱۹
باقیمانده	۱۷/۲۲۲	۹۸	۰/۱۷۶					
کل	۱۸/۱۹۰	۹۹						

براساس مقدار F مشاهده شده (۵/۵۰۸) در سطح معناداری ( $P \leq 0/021$ ) است و  $0/231$  واریانس مربوط به اشرافیت اطلاعاتی کارکنان بر پرونده‌های عملیاتی سایبری به‌وسیله

توانمندی علمی و آموزش، مهارت و تخصص نیروهای سازمان اطلاعاتی تبیین می‌گردد. با توجه به معنادار بودن رگرسیون ضرایب معادله در جدول ۱۶ قابل مشاهده است.

جدول ۱۶: ضرایب معادله تأثیر توانمندی علمی و آموزش، مهارت و تخصص نیروهای سازمان اطلاعاتی به‌طور مستقیم در اجرای افزایش رصد اطلاعاتی شبکه‌های اجتماعی برای ارتقای امنیت خانواده ایرانی تأثیرگذار است.

معنادار	t	ضرایب استاندارد بتا	خطای استاندارد	ضرایب B	مدل
۰/۰۰۰	۹/۷۵۷	-	۰/۰۹۲	۰/۸۹۸	مقدار ثابت
۰/۰۲۱	۲/۳۴۷	۰/۲۳۱	۰/۰۷۲	۰/۱۶۹	بسیاری از ارزش‌های اسلامی و اخلاقی در شبکه‌های اجتماعی نقض می‌شوند.

ضریب به‌دست‌آمده در متغیر «اشرافیت اطلاعاتی کارکنان بر پرونده‌های عملیاتی سایبری» که شامل مؤلفه زیر است، نشان داد که «میزان توانمندی علمی و آموزش، مهارت و تخصص نیروهای سازمان اطلاعاتی» با این سؤال «بسیاری از ارزش‌های اسلامی و اخلاقی در شبکه‌های اجتماعی نقض می‌شوند» با ضریب  $(B=0/169)$ ، مقدار  $(t=2/347)$  و سطح معناداری  $(p<0/021)$  نشان داد که رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

#### ۴-۲. یافته‌های مربوط به فرضیه سوم فرعی

فرضیه: میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با مقام‌های قضایی در برخورد قانونی با مجرمین شبکه‌های اجتماعی که امنیت خانواده ایرانی را مورد تهدید قرار داده‌اند می‌تواند اثرگذار باشد (روش گام‌به‌گام).

جدول ۱۷: تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با مقام‌های قضایی در برخورد قانونی با مجرمین شبکه‌های اجتماعی که امنیت خانواده ایرانی را مورد تهدید قرار داده‌اند می‌تواند اثرگذار باشد.

منبع واریانس	مجموع مجدورات	df	میانگین مجدورات	F	سطح معنادار	R	R <sup>۲</sup>	SE
رگرسیون	۴۵/۵۴۰	۴	۱۱/۳۸۵	۲۳۵۱/۷۰۳	۰/۰۰۰	۰/۹۹۰	۰/۹۹۵	۰/۰۷۰
باقیمانده	۰/۴۶۰	۹۵	۰/۰۰۵					
کل	۴۶/۰۰۰	۹۹						

بر اساس مقدار  $F$  مشاهده شده (۲۳۵۱/۷۰۳) در سطح معناداری ( $P \leq ۰/۰۰۰$ ) است و ۰/۹۹ واریانس مربوط به امنیت استفاده از شبکه‌های مجازی بر امنیت خانواده به وسیله تعامل سازمان اطلاعاتی با مقام‌های قضایی تبیین می‌گردد. با توجه به معنادار بودن رگرسیون ضرایب معادله در جدول ۱۸ قابل مشاهده است.

جدول ۱۸: ضرایب معادله تأثیر میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با مقام‌های قضایی در برخورد قانونی با مجرمین شبکه‌های اجتماعی که امنیت خانواده ایرانی را مورد تهدید قرار داده‌اند می‌تواند اثرگذار باشد.

مدل	ضرایب B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد بتا	t	معنادار
مقدار ثابت	۰/۰۷۶	۰/۰۳۰	-	۲/۵۳۳	۰/۰۱۳
به نظر من استفاده از شبکه‌های اجتماعی در کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان تأثیر دارد.	۰/۲۷۵	۰/۰۲۶	۰/۳۰۵	۱۰/۴۵۳	۰/۰۰۰
در شبکه‌های اجتماعی بیشتر بی‌بندوباری و رفتارهای ناهنجار و خارج از عرف تبلیغ می‌شود.	-۰/۲۳۶	۰/۰۲۶	-۰/۲۴۱	-۹/۱۶۱	۰/۰۰۰
شبکه‌های اجتماعی منجر به معمولی جلوه دادن رابطه دوستی با جنس مخالف می‌شوند.	-۰/۰۸۵	۰/۰۱۹	-۰/۰۶۵	-۴/۴۴۲	۰/۰۰۰
شبکه‌های اجتماعی ابزاری برای تهاجم فرهنگی هستند.	۱/۰۰۶	۰/۰۱۰	۰/۹۹۹	۹۶/۵۹۰	۰/۰۰۰

ضرایب به دست آمده در امنیت استفاده از شبکه‌های مجازی بر امنیت خانواده نشان داد که «بین به نظر من استفاده از شبکه‌های اجتماعی در کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان تأثیر دارد» و تعامل سازمان اطلاعاتی با مقام‌های قضایی با ضریب  $(B=0/275)$ ، مقدار  $(t=10/453)$  و سطح معناداری  $(P<0/01)$  رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد. بین «در شبکه‌های اجتماعی بیشتر بی‌بندوباری و رفتارهای ناهنجار و خارج از عرف تبلیغ می‌شود» و تعامل سازمان اطلاعاتی با مقام‌های قضایی با ضریب  $(B=-0/226)$ ، مقدار  $(t=-9/161)$  و سطح معناداری  $(P<0/01)$  رابطه‌ای منفی غیر هم‌جهت وجود دارد. بین «شبکه‌های اجتماعی منجر به معمولی جلوه دادن رابطه دوستی با جنس مخالف می‌شوند» و مقام‌های قضایی با ضریب  $(B=-0/085)$ ، مقدار  $(t=-4/442)$  و سطح معناداری  $(P<0/01)$  رابطه‌ای منفی غیر هم‌جهت وجود دارد. بین «شبکه‌های اجتماعی ابزاری برای تهاجم فرهنگی هستند» و مقام‌های قضایی با ضریب  $(B=1/006)$ ، مقدار  $(t=96/590)$  و سطح معناداری  $(P<0/01)$  رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد.

#### ۲-۵. یافته‌های مربوط به فرضیه چهارم فرعی

فرضیه: اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی در ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی در خانواده‌های ایرانی تأثیرگذار است (روش هم‌زمان).

جدول ۱۹: تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی در ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی در خانواده‌های ایرانی تأثیرگذار است.

منبع واریانس	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	سطح معنادار	R	R <sup>۲</sup>	SE
رگرسیون	۳/۹۴۵	۷	۰/۵۶۴	۲/۲۹۸	۰/۰۳۳	۰/۱۴۹	۰/۳۸۶	۰/۴۹۵
باقیمانده	۲۲/۵۶۵	۹۲	۰/۲۴۵					
کل	۲۶/۵۱۰	۹۹						

بر اساس مقدار  $F$  مشاهده شده (۲/۲۹۸) در سطح معناداری ( $P \leq ۰/۰۳۳$ ) است و ۰/۳۸ واریانس مربوط به امنیت شبکه‌های اجتماعی به وسیله اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی تبیین می‌گردد. با توجه به معنادار بودن رگرسیون ضرایب معادله در جدول ۲۰ قابل مشاهده است.

جدول ۲۰: ضرایب معادله اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی در ارتقای سطح امنیت حوزه شبکه‌های اجتماعی در خانواده‌های ایرانی تأثیرگذار است.

معنادار	t	ضرایب استاندارد بتا	خطای استاندارد	ضرایب B	مدل
۰/۰۰۰	۷/۵۲۰	-	۰/۳۱۲	۲/۳۴۶	مقدار ثابت
۰/۰۷۳	۱/۸۱۴	۰/۷۸۳	۰/۲۹۶	۰/۵۳۷	به نظر من استفاده از شبکه‌های اجتماعی در کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان تأثیر دارد.
۰/۰۰۶	-۲/۸۳۴	-۱/۰۶۹	۰/۲۸۷	-۰/۸۱۵	شبکه‌های اجتماعی راهی برای تفریح و ارتباط صحیح با دوستان هستند.
۰/۰۲۸	-۲/۲۳۱	-۰/۳۶۹	۰/۱۶۵	-۰/۳۶۷	شبکه‌های اجتماعی منجر به معمولی جلوه دادن رابطه دوستی با جنس مخالف می‌شوند.
۰/۰۰۱	۳/۳۷۷	۰/۹۳۴	۰/۲۲۱	۰/۷۴۵	شبکه‌های اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز جلب افکار عمومی باشد.
۰/۲۵۶	-۱/۱۴۲	-۰/۱۴۰	۰/۰۵۵	-۰/۰۶۳	شبکه‌های اجتماعی فرصت‌هایی را به وجود می‌آورند که اعضای گروه ارتباط پویا و مفید با یکدیگر برقرار کنند.
۰/۲۵۴	۱/۱۴۷	۰/۱۳۹	۰/۰۵۸	۰/۰۶۶	به نظر من استفاده از شبکه‌های اجتماعی در میزان رضایت زناشویی ما تأثیری دارد.
۰/۱۷۷	-۱/۳۶۲	-۰/۳۵۷	۰/۱۹۵	-۰/۲۶۵	در شبکه‌های اجتماعی بیشتر بی‌ندوباری و رفتارهای ناهنجار و خارج از عرف تبلیغ می‌شود.

ضرایب به دست آمده در امنیت شبکه‌های اجتماعی نشان داد که بین اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی و «شبکه‌های اجتماعی راهی برای تفریح و ارتباط صحیح با دوستان هستند» با ضریب  $(B=-0/815)$ ، مقدار  $(t=-2/834)$  و سطح معنادار  $(p<0/006)$  رابطه‌ای منفی و غیر هم‌جهت وجود دارد. بین اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی و «شبکه‌های اجتماعی منجر به معمولی جلوه دادن رابطه دوستی با جنس مخالف می‌شوند.» با ضریب  $(B=-0/367)$ ، مقدار  $(t=-2/231)$  و سطح معنادار  $(p<0/028)$  رابطه‌ای منفی و غیر هم‌جهت وجود دارد. همچنین بین اقدام اطلاعاتی سازمان اطلاعاتی به فیلتر کردن کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی و «شبکه‌های اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز جلب افکار عمومی باشد» با ضریب  $(B=0/745)$ ، مقدار  $(t=3/375)$  و سطح معنادار  $(p<0/001)$  رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد.

#### ۲-۶. یافته‌های مربوط به فرضیه پنجم فرعی

فرضیه: میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد برای تولید و ایجاد برنامه‌های آموزشی و اثربخش در شبکه‌های اجتماعی برای خانواده ایرانی تأثیرگذار است (روش هم‌زمان).

جدول ۲۱: تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد برای تولید و ایجاد برنامه‌های آموزشی و اثربخش در شبکه‌های اجتماعی برای خانواده ایرانی تأثیرگذار است.

منبع واریانس	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	سطح معنادار	R	R <sup>۲</sup>	SE
رگرسیون	۳/۰۷۸	۷	۰/۴۴۰	۲/۲۵۹	۰/۰۳۶	۰/۱۴۷	۰/۳۸۳	۰/۴۴۱
باقیمانده	۱۷/۹۱۲	۹۲	۰/۱۹۵					
کل	۲۰/۹۹۰	۹۹						

بر اساس مقدار  $F$  مشاهده شده  $(۲/۲۵۹)$  در سطح معناداری  $(P \leq ۰/۰۳۶)$  است و  $۰/۳۸$  واریانس مربوط به تولید و مدیریت محتوا غنی و اثربخش برای خانواده‌های ایرانی به وسیله

تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد تبیین می‌گردد. با توجه به معنادار بودن رگرسیون ضرایب معادله در جدول ۲۲ قابل مشاهده است. جدول ۲۲: ضرایب معادله میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد برای تولید و ایجاد برنامه‌های آموزشی و اثربخش در شبکه‌های اجتماعی برای خانواده ایرانی تأثیرگذار است.

معنادار	t	ضرایب استاندارد بتا	خطای استاندارد	ضرایب B	مدل
۰/۰۰۰	۳/۹۶۵	-	۰/۳۰۵	۱/۲۱۰	مقدار ثابت
۰/۸۸۳	۰/۱۴۷	۰/۰۱۸	۰/۰۵۱	۰/۰۰۸	به نظر من استفاده از شبکه‌های اجتماعی در میزان رضایت زناشویی ما تأثیری دارد.
۰/۷۷۴	۰/۲۸۷	۰/۰۳۵	۰/۰۴۸	۰/۰۱۴	شبکه‌های اجتماعی فرصت‌هایی را به وجود می‌آورند که اعضای گروه ارتباط پویا و مفید با یکدیگر برقرار کنند.
۰/۰۴۹	۱/۹۹۳	۰/۲۸۸	۰/۰۹۶	۰/۱۹۱	در شبکه‌های اجتماعی بیشتر بی‌بندوباری و رفتارهای ناهنجار و خارج از عرف تبلیغ می‌شود.
۰/۰۰۵	۲/۹۱۱ -	-۰/۴۷۸	۰/۱۱۷	-۰/۳۳۹	شبکه‌های اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز جلب افکار عمومی باشد.
۰/۸۲۷	۰/۲۱۹ -	-۰/۰۴۰	۰/۱۲۴	-۰/۰۲۷	شبکه‌های اجتماعی ابزاری برای تهاجم فرهنگی هستند.
۰/۰۰۱	۳/۴۲۹	۰/۴۳۱	۰/۱۶۳	۰/۵۵۸	با توجه به نبود همخوانی میان ماهیت شبکه‌های اجتماعی با عقاید، سنت و عرف مردم ایران، صدمات گسترده‌ای در آینده متوجه فرهنگ ایرانی خواهد شد.
۰/۹۷۹	۰/۰۲۶	۰/۰۰۵	۰/۱۴۳	۰/۰۰۴	بسیاری از ارزش‌های اسلامی و اخلاقی در شبکه‌های اجتماعی نقض می‌شوند.

ضرایب به‌دست‌آمده در تولید و مدیریت محتوا غنی و اثربخش برای خانواده‌های ایرانی نشان داد که میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد و «در شبکه‌های اجتماعی بیشتر بی‌بندوباری و رفتارهای ناهنجار و خارج از عرف تبلیغ



می‌شود». با ضریب  $(B=-0/191)$ ، مقدار  $(t=-1/993)$  و سطح معنادار  $(p<0/049)$  رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد. بین میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد و «شبکه‌های اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز جلب افکار عمومی باشد». با ضریب  $(B=-0/339)$ ، مقدار  $(t=-2/911)$  و سطح معنادار  $(p<0/005)$  رابطه‌ای منفی و غیر هم‌جهت وجود دارد. همچنین بین میزان تعامل سازمان اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد و «با توجه به نبود همخوانی میان ماهیت شبکه‌های اجتماعی با عقاید، سنت و عرف مردم ایران، خدمات گسترده‌ای در آینده متوجه فرهنگ ایرانی خواهد شد» با ضریب  $(B=0/558)$ ، مقدار  $(t=3/429)$  و سطح معنادار  $(p<0/001)$  رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد.

### بحث و نتیجه‌گیری

سازمان‌های اطلاعاتی در راستای شرح وظایف خود مأموریت کلیدی در استقرار نظم امنیت عمومی و همچنین پیشگیری از وقوع جرائم و مهار آن‌ها دارند. سازمان‌های اطلاعاتی با توجه به حساسیت‌ها و ابعاد فعالیت‌هایشان علاوه بر ویژگی‌های مثبت و قابلیت‌های دیگر سازمان عمومی باید از ویژگی‌های اختصاصی بسیار برجسته‌ای نیز برخوردار باشند تا بتوانند مأموریت خود را به نحو احسن به انجام برسانند یکی از بارزترین این ویژگی‌های اشراف اطلاعاتی است. با بررسی نتایج این پژوهش در خصوص فرضیه‌های تحقیق نشان می‌دهد که نتایج آزمون‌های آماری انجام‌شده درباره فرضیه اصلی (اعمال نظارت کنترل و مدیریت) بیانگر این مطلب است که این فرضیه تأیید شده است و اعمال نظارت کنترل و مدیریت تمایل اطلاعاتی سازمان‌های اطلاعاتی برای ارتقای سطح امنیت سطح حوزه شبکه‌های مجازی در خانواده ایرانی تأثیر مستقیم دارد. هدف و فلسفه‌ی وجودی اعمال نظارت و کنترل اصلاح و بهبود شرایط است. سازمان‌های اطلاعاتی باید تلاش کنند تا پس از شناسایی دقیق مشکلات و موانع، حوزه شبکه‌های مجازی آن‌ها را ریشه‌یابی کرده و راه‌حل‌های اصلاحی را ارائه نمایند. هدف نهایی هر نظام کنترل و نظارت بالا بردن سطح کارایی و ارتقای سطح امنیت خانواده‌های ایرانی است. نتیجه آزمون

آماري درباره فرضيه اول فرعي تحقيق (ميزان تجهيزات سازماني) تأييد شده و مشخص شد كه ميزان تجهيزات امكانات كاركنان سازمان اطلاعاتي به طور مستقيم در اجراي افزايش رصد اطلاعاتي شبكه‌هاي مجازي براي ارتقاي امنيت خانواده ايراني تأثير مستقيم دارد. استقرار تجهيزات، ابزارهاي پيشرفته فني در سازمان‌هاي اطلاعاتي و طرز قرارگيري افراد در مكان‌هاي سازمان مي‌تواند در چگونگي رصد اطلاعاتي و کاهش جرائم سايبري تأثيرگذار باشد. نتيجه آزمون آماري درباره فرضيه دوم فرعي تحقيق (ميزان توانمدي علمي و آموزشي مهارت و تخصص نيروها) تأييد گرديد و مشخص شد كه ميزان توانمدي علمي و آموزشي مهارت و تخصص نيروهاي سازماني اطلاعاتي به طور مستقيم در اجراي افزايش رصد اطلاعاتي شبكه‌هاي مجازي براي ارتقاي سطح امنيت خانواده ايراني تأثير مستقيم دارد. نيروي انساني ارزشمندترين دارايي سازمان‌هاي اطلاعاتي است. عملکرد انسان در درون سازمان‌هاي اطلاعاتي انعكاسي از دانش، مهارت و ارزش‌هاي او است. به همين منظور شناخت عوامل مؤثر بر عملکرد كاركنان يكي از اهداف بهسازي نيروي انساني در مديريت سازمان‌هاي اطلاعاتي است كه براي سنجش دانش، توانايي، انگيزش، رفتار شغلي و عملکردي كاركنان پايه‌ريزي مي‌شود. نتيجه آزمون آماري درباره فرضيه سوم فرعي تحقيق (ميزان تعامل با مقام‌هاي قضايي) نشان داد كه اين فرضيه مورد تأييد است و معلوم شد كه در صورتي كه سازمان‌هاي اطلاعاتي ميزان تعامل خود را با مقام‌هاي قضايي افزايش دهند مي‌توانند برخورد قانوني با مجرمين شبكه‌هاي مجازي كه امنيت خانواده‌هاي ايراني را مورد تهديد قرار داده‌اند برخورد قانوني و مؤثر داشته باشند. نتيجه آزمون آماري درباره فرضيه چهارم فرعي تحقيق (فيلتر كردن كانال‌هاي مستهجن و خلاف شئونات اسلامي) بيانگر اين است كه فرضيه تأييد شده است و اقدام سازمان‌هاي اطلاعاتي نسبت به فيلتر كردن كانال‌هاي مستهجن و خلاف شئونات اسلامي در ارتقاي سطح امنيت حوزه شبكه‌هاي مجازي در خانواده ايراني نقش تأثيرگذاري دارد. نتيجه آزمون آماري درباره فرضيه پنجم فرعي تحقيق (ارتباط با سازمان‌هاي دولتي و سازمان‌هاي مردم‌نهاد) بيانگر اين است كه اين فرضيه تأييد شده است و ميزان تعامل سازمان‌هاي اطلاعاتي با سازمان‌هاي

دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد برای تولید و ایجاد برنامه‌های آموزشی و اثربخش در شبکه‌های مجازی برای خانواده ایرانی تأثیرگذار است. سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن)، نظام پنهان ارتقای سلامت جامعه هستند. این سازمان‌های داوطلب، مستقل از دولت بوده و در عین غیرانتفاعی بودن، در خدمت مردم هستند و به همین دلیل، صدای مردم نامیده می‌شوند. سمن‌ها، نماد و واسط مشارکت مردم هستند. نقش اثربخش در شبکه‌های مجازی برای خانواده ایرانی دارند.

### – پیشنهادهای عمومی

۱. نگارنده مقاله با بهره‌گیری از سوابق چند دهه فعالیت اطلاعاتی هم‌اندیشی و مشورت با همکاران برای اسناد و سوابق و مطالعه ده‌ها جلد کتاب و ده‌ها مقاله مرتبط با بررسی نتایج آماری به‌دست‌آمده از تحقیق پیش رو پیشنهادهای عمومی به شرح زیر اعلام می‌دارد:
۲. نظام در قالب رویکرد ایجابی با هدف ارتقای سلامت و ایمنی‌سازی جامعه و ایجاد یک نظام پیشگیری علمی و کارآمد از طریق قانون‌گذاری مؤثر و اعمال نظارت کنترل و مدیریت لازم در حوزه فضای مجازی برای امنیت خانواده و فعالیت امنیت اجتماعی تلاش نمایند.
۳. نظام در قالب رویکرد سلبی در راستای جلوگیری از ترویج بی‌بندوباری نسبت به فیلتر کانال‌های مستهجن و خلاف شئون اسلامی اقدام نماید.
۴. نظام نسبت به افزایش بودجه دفاعی سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی کشور اقدام نماید.
۵. در راستای تعامل سازمان‌های اطلاعاتی با سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد منجر به تشویق و ترغیب شهروندان ایرانی در مشارکت و همکاری عمومی با دستگاه‌های اطلاعاتی در جهت کاهش تخلفات و جرائم صورت پذیرد.
۶. سازمان‌های اطلاعاتی برای مقابله قوی و مستحکم با جرائم سایبری که امنیت خانواده‌ی ایرانی را به خطر می‌اندازد لازم است با مقام‌های دستگاه قضایی کشور همکاری توأمان و دوسویه را به عمل آورند.

## – پیشنهاد های کاربردی

بر اساس نتایج تحقیق، پیشنهاد می‌گردد با اتخاذ راهبردهای کارآمد، استفاده از تجربیات و اقدام‌های برخی کشورهای پیشرو با طراحی مدل راهبردی نسبت به اشراف اطلاعاتی با بهره‌مندی از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد مورد بهره‌برداری و توجه قرار گیرد؛ بنابراین پیشنهاد های زیر برای سازمان‌های اطلاعاتی و پلیس به ترتیب اولویت برای تدوین راهبردهای مناسب ارائه می‌گردد:

۱. گسترش شبکه منابع مخبرین با آموزش‌های تخصصی لازم توسط سازمان‌های اطلاعاتی صورت پذیرد.

۲. تشریح در انتقال اطلاعات جمع‌آوری شده به کمک سیستم‌های دیجیتالی توسط سازمان‌های اطلاعاتی اقدام پذیرد.

۳. برگزاری همایش‌های مشترک بین سازمان‌های اطلاعاتی و سایر ارگان‌های نظامی، انتظامی و قضایی جهت آموزش و هماهنگی لازم در خصوص حوزه گستردگی تهدیدات فضای مجازی اقدام پذیرد.

۴. یکی از راه‌های دستیابی به اشراف اطلاعاتی داشتن روحیه تهاجمی در اقدامات اطلاعاتی است که به‌واسطه آن می‌توان ضمن برتری اطلاعاتی بر حریف از اطلاعات تصورات برنامه‌ها و طرح‌های طرف مقابل نسبت به حوزه خودآگاهی یافته و نسبت به خنثی‌سازی آن در زمان مقتضی اقدام گردد.

۵. بودجه لازم جهت ارتقای تجهیزات آخرین فناوری تشخیص جرائم سایبری توسط سازمان‌های اطلاعاتی اختصاص یابد.

۶. برگزاری مانورهای آموزشی جهت ارتقای سطح آمادگی و توانمندی علمی و آموزشی مهارت و تخصص نیروها در راستای مقابله با تهدیدات فضای سایبری توسط سازمان‌های اطلاعاتی اقدام پذیرد.

۷. انجام پروژه‌های تحقیقاتی در زمینه توانمندی‌سازی نیروهای عمل‌کننده صورت

پذیرد.

۸. ترتیبی اتخاذ گردد تا با استفاده از منابع و مخبران و فناوری‌های مخابراتی اطلاعات سایر سازمان‌های بر اشرافیت اطلاعاتی بر کنترل و مهار موارد سوءامنیتی مجازی افزوده شود.

۹. اگر سازمان اطلاعاتی به دنبال برتری و کسب اشراف اطلاعاتی است باید براساس یک راهبرد مدیریت تحلیل اطلاعاتی و منطقی، مشخص و قابل اجرا حرکت کنند. وجود انسجام سرنوشت مطلوب و سرآمدی مهم‌ترین آورده‌های مطلوب یک راهبرد در سازمان اطلاعاتی است.

## فهرست منابع و مآخذ

### الف. منابع فارسی

- امانوئل کاستلز (۱۳۸۸)، *عصر اطلاعات*، ترجمه (احمد علیقلیان، افشین خاکباز، حسن چاووشیان)، نشر طرح نو.
- احمدپور، مریم و قادرزاده، امید (۱۳۹۴)، تعامل در فضای سایبر و تأثیر آن بر هویت دینی جوانان، *فصلنامه پژوهش جوانان، فرهنگ جامعه*، شماره ۵: ۷۵-۹۹.
- افتخاری، علی، ایمن‌سازی فضای مجازی، تهران: انتشارات سروش.
- آقا بخشی، علی و مینو افشاری راد (۱۳۷۹)، *فرهنگ علوم سیاسی*، تهران: نشر چاپار.
- بابایی، حسین، قاسمی، علی (۱۳۹۰)، *تبیین مفهوم و ضرورت اشرف اطلاعاتی*، دانشکده و پژوهشکده اطلاعات و امنیت، چاپ اول، تهران.
- پاستر، گری، گروهی از مترجمان (۱۳۹۶)، *راهنمای کامل تعقیب و مراقبت*، تهران، معاونت پژوهش دانشکده امام باقر (ع).
- پوراحمد، محمدحسین (۱۳۹۰)، *تعقیب و مراقبت*، تهران، مدیریت پژوهشی دانشکده امام هادی (ع).
- شکرپیگی، علی (۱۳۹۱)، *فضای مجازی و جهانی‌سازی*، چاپ سوم، تهران، موسسه انتشارات آوای نور.
- داداشی، جواد (۱۳۹۰)، *ابعاد و سطوح اشرف اطلاعاتی*، دانشکده و پژوهشکده اطلاعات و امنیت، چاپ اول، تهران.
- خواجه امیری، محمدحسن (۱۳۹۱)، *جمع‌آوری آشکار*، معاونت آموزش دانشکده علوم و فنون اطلاعات و آگاهی.
- جمشیدیان، هادی (۱۳۸۹)، *مفهوم اشرف اطلاعاتی و راهکارهای تحقق آن*، دانشکده و پژوهشکده اطلاعات و امنیت، چاپ اول، تهران.
- رونالد اینگلهارت (۱۳۷۳)، *تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی*، کتاب، نشر کویر، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مرکز مطالعات و تحقیقات فرهنگی.
- رحمانی، هادی (۱۳۸۶)، *بررسی کارکردهای تکنولوژی پیشرفته و ارتباطات نوین در جاسوسی و ضد جاسوسی*، دانشکده علوم و فنون.

- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۴)، *عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ*، ترجمه حسن چاووشیان، جلد ۲، تهران، طرح نو.
- صبور، رضا (۱۳۸۱)، *بررسی تأثیر افزایش اقتدار نیروی انتظامی بر امنیت عمومی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم و فنون فارابی.
- صفراآبادی، ایمان و پیرعلی، مصطفی (۱۳۹۲)، *تعقیب و مراقبت اطلاعاتی، معاونت تربیت و آموزش ناجا*.
- قدرت‌آبادی، محمدحسن (۱۳۸۹)، *مجموعه مقالات همایش تخصصی پلیس، اشراف اطلاعاتی و جرم*، جلد اول، دانشکده علوم و فنون اطلاعات و آگاهی.
- کمالی‌زاده، سلمان و شاه‌محمدی، غلام‌رضا (۱۳۹۴)، *ارزیابی روش‌های شناسایی وب‌سایت فیشینگ، فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی*، سال یازدهم، شماره اول، بهار ۹۵.
- مولایی، سید یوسف (۱۳۸۹)، *اشراف اطلاعاتی محصول یا فرایند*، دانشکده و پژوهشکده اطلاعات و امنیت، چاپ اول، تهران.
- معمار، محسن (۱۳۹۴)، *فناوری‌های ارتباطی*، چاپ اول، تهران.
- یداللهی، نصرالله (۱۳۹۳)، *تعقیب و مراقبت*، تهران، ستاد فرماندهی کل سپاه.

## ب. منابع انگلیسی

- Bureacratic Barriers to Democratic Engagement in the Digital age, (2017) *Canadian Political Science Association Annual Conference*.
- Development in Internet Filterig Technologies and Other Meatures for Promoting online safety (2018), *Melbourne: Australian Communications and Media Authority*, Retrieved
- European Commission (2015, February 10), *Press Releases Database*, Retrieved from European Commission.
- Government of Uganda Social Media Guidd (2013), *National Information Technology Authority-Uganda (NITA-U)*
- Richard, C. & Robert, K. (2010). Cyber war: the next threat to national security and what to do about it.
- Merriam-webster. (2017). WWW. Merriam-webster.com (online famous dictionary)
- Van Vuuren, J. C. J. (2016). Methodology and Model to Establish Cybersecurity for National Security in Africa using South Africa as a

